

Oponentní posudek diplomové práce bc. Pavlína Ducháčkové: „Feminizace školství“

Autorka určuje cíle své práce na s. 4: „Cílem práce je v následujícím textu předložit portrét postupné proměny přítomnosti ženského pohlaví ve školství v jejím časovém průběhu a pokusit se identifikovat na základě analýzy statistických dat příčiny a důsledky feminizace školství.“ O tomto úkolu a způsobu jeho řešení se čtenář dovídá více v samém závěru (s. 82): „Diplomová práce si nekladla za cíl postihnout veškeré faktory, které přispívaly a přispívají k feminizaci školství, ale přesto se domníváme, že přes obsáhlost tématu feminizace školství se nám podařilo analyzovat a sumarizovat některá statistická data, ze kterých jsme vyvodili dílčí zjištění, která nám pomohla přiblížit složitou problematiku feminizace školství.“ Autorka sleduje historický vývoj vztahu muže a ženy především v novověku od osvícenství až po naši přítomnost, sleduje též historii emancipace ženy a poukazuje na přetrvávající nerovnosti především v oblasti stále nerovného postavení ženské práce. Ve svém zkoumání pokračuje ve stejném smyslu oblastí školství a otázkou postavení ženy v profesi učitelky. Pozoruhodné je také vložení oddílu o vývoji obrazu učitelů v české kinematografii (především srovnání 30. a 80. let). Sleduje též genderové stereotypy a rozdíly, které jsou aktivní v prostoru školy, a jejichž zohlednění pomáhá porozumět právě problému feminizace. Konečně se autorka zabývá stavem školství, s ohledem na jeho feminizaci a v závěru se snaží obecně postihnout alespoň některé příčiny i další možný vývoj.

Samotný výše citovaný závěr je cenným svědectvím sebekritičnosti autorky, o vědomí hranic jejího zkoumání, které patří k myšlení. Zároveň ale je třeba vědět, že takové vědomí hranic nás neosvobozuje od náročného hledání a konsekvence – ta ale někdy v práci chybí. V práci vůbec chybí hlubší (i sociologický) záběr, který by předpoklady zvoleného tématu zachytil v celkovější souvislosti vývoje novověké společnosti, autorka se omezuje pouze na jakési historicko-ideologické sondy a potom na statistická data. Zmíním dále místa, která považuji za nejmarkantnější: 1) hned na začátku je konstatováno: „... otázka genderové vyváženosti obsazení pracovních míst jednotlivých oborů lidské aktivity. Ideálním cílem, ke kterému jednotlivé státy svou výchovně-vzdělávací státní politikou, společenskou osvětou a působením na národní filosofický světonázor směřují, je dosažení rovného a rovnocenného zastoupení obou pohlaví...“ (s. 3) – takové, pro celé zkoumání klíčové tvrzení, by ale vyžadovalo hlubšího zdůvodnění: proč je právě tato rovnost ideálem pro novověké státy? Jaký je zde vztah mezi rovností a spravedlností? Jaké jsou tedy předpoklady takového pojetí „genderové vyváženosti“ v moderním státě? 2) Stejně tak obecná konstatování, ze kterých autorka ve svém zkoumání problému vztahu muže a ženy vychází, jsou problematická a nepodložená: „Ženy se více zaměřují na detaily než na celky. Mají schopnost pečlivé nebo až mravenčí práce, která vyžaduje trpělivost, ale ne fantazii. A právě trpělivost a pečlivost jsou vlastností, charakteristických a vítaných pro práci s dětmi. ... Fantazií naopak oplývají muži. S muži se více spojuje začatá, ale nedokončená práce, kterou poté dotahují ženy. Práce žen je charakteristická pro rozpracovávání a dokončování mužských nápadů a prací.“ (s. 21) – není jasné, zda autorka vychází z nějakého konkrétního pojetí nebo prostě konstatuje rozdíly mezi mužským a ženským, aniž by považovala za vhodné své tvrzení nějak vykázat.

Diplomovou práci s ohledem na výše řečené *doporučuji k obhajobě* a navrhuji (s přihlédnutím k diskusi nad oběma problematickými body) *hodnocení velmi dobře – dobře.*